

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Octubre 2018

Any 39è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

SandBloom, el canvi econòmic en el cooperativisme

Pàg. 10

Álvaro Porro,
«es dobla el nombre
de cooperatives.»

Pàg. 13

Economia col·laborativa,
qualitats democràtiques per
diferenciar plataformes.

Pàg. 15

Guatemala,
les agressions
de les agroindústries.

Pàg. 19

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

ASSIGEM
SERVEIS EMPRESARIALS

Assessorament i gestió integral especialitzada en
**COOPERATIVES, FUNDACIONS
i ENTITATS NO LUCRATIVES**

- Comptabilitat, aplicació Pla Comptable, seccions, tancament, Comptes Anuals.
- Obligacions tributàries, Declaracions periòdiques, Impost Societats, Requeriments, Inspeccions, etc.
- Nòmines, Seguretat social, problemàtica laboral, sancions, acomiadaments, etc.
- Temes socials, Assemblees, seccions, constitució i canvis en òrgans d'administració, mediació en situacions conflictives, etc.
- Temes jurídics, contractes, adaptació estatuts, revisió de la gestió tributària, regularització Registres: Cooperatives, Propietat, etc.

PROTECCIÓ DE DADES, Document de Seguretat, inscripció Agència Protecció de Dades

ASSIGEM Serveis Empresarials, SccL
Girona, 38, 1r 2a - 08010 Barcelona
Tel. 932 652 285 - Fax 932 325 613

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 Col·lectiu Ronda

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Carla Liébana, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: SandBloom.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Víctor Tarrida i Rodríguez.

05

EDITORIAL

En defensa de la vida.

06

NOTICIARI.

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Evolució estadística
del cooperativisme al 2018
*Confederació de
Cooperatives de Catalunya.*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

SandBloom
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Álvaro Porro
Montse Pallarés.

16

ECONOMIA COL·LABORATIVA

Plataformes i plataformes
Mayo Fuster Morell i Ricard Espelt.

19

MEDI AMBIENT

Les conseqüències dels monocultius
a Guatemala
Patricia Polo.

22

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Pressionem Banca Armada
Mònica Vega.

24

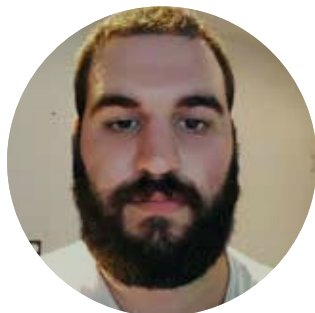
RESSENYA

La cooperació agrària valenta
Víctor Grau.

26

RETALLS

Agnès Giner i Mar Masip.

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Víctor Tarrida i Rodríguez

(Terrassa, 1996), estudiant universitari

El cooperativisme em sembla atractiu

ja que permet, mitjançant la col·laboració de diversos actors, crear un sistema d'ajuda mútua que permet un benefici comú i compartit, a més de basar-se en la democràcia directa i la capacitat de decisió al respecte de les persones participants, entre altres factors com l'educació i formació, o l'adhesió voluntària.

No em convenç del cooperativisme

en què, en certes circumstàncies, és possible que els interessos individuals xoquin amb els col·lectius, generant conflictes sobretot en entitats que inclouen un gran nombre de participants. Tot i així, sempre es poden buscar solucions que beneficiïn les dues parts afectades per tal d'afavorir un clima de convivència i de col·laboració.

Sí, considero que una altra economia és possible

amb l'aplicació de regulacions per controlar diversos factors rellevants dins d'un lloc de treball, ja sigui en l'àmbit de la producció, de condicions laborals, de salari, etc. Amb el plantejament correcte, es pot dur a terme un sistema de regulacions que permeti un creixement equitatiu i sistemàtic i que no obligui a certes empreses més petites a fer sacrificis econòmics, socials, etc. per tal de poder créixer i/o mantenir-se dins del mercat. Així doncs, també és possible la regulació de les condicions dels treballadors per tal que no es vegi afectada la seva vida personal, la seva salut, les seves relacions, etc.

En defensa de la vida

Aquest octubre fa un any del referèndum que va sacsejar la societat civil del nostre país. La mostra de violència desfermada als carrers, perpetrada per les forces de seguretat de l'Estat, contra una població pacífica, va posar de manifest, una vegada més, que som un poble de pau, conciliador, cívic i compromès.

L'economia social i solidària i el cooperativisme beuen dels principis del pacifisme en molts dels seus àmbits. El dia a dia de les nostres cooperatives, i de les persones que majoritàriament en formen part, es construeix a partir de la convicció que la vida, la pròpia vida i les altres, s'han de posar al centre.

Els darrers dies ha estat notícia, escandalosa, vergonyosa i punyent notícia, la venda d'armes per part del govern espanyol a l'Aràbia Saudita. En un context en què tot està globalitzat, les persones som conscients que la venda d'armes implica mort i destrucció.

No podem sinó manifestar el nostre rebuig i la nostra condemna a fets com aquest. Mentre hi ha gent pacífica a la presó, el govern de l'Estat es vanagloria de vendre armes que són efectives i només mataran amb precisió sense cometre errors. Construir armes és un crim. L'economia social i solidària defensa la vida, no l'ataca. Per això des d'aquesta editorial volem condemnar la fabricació i la venda d'armes, aquí i arreu.

LA XAREC JA ÉS OFICIALMENT COOPERATIVA

El seu objectiu és dotar de serveis el turisme i la restauració responsables

La XAREC (Xarxa de Restauració i Cultura Cooperativa) ja és oficialment una cooperativa de serveis al sector del turisme i l'hostaleria responsables del país. Ho és des del 17 de setembre que va aprovar en l'assemblea constitutiva com a cooperativa els seus estatuts i el consell rector. A l'assemblea també es va presentar i validar, entre altres coses, el segell de qualitat que distingirà els establiments de la XAREC, així com el catàleg de serveis que se'ls ofereix des de la nova cooperativa. Amb l'assemblea constitutiva, la XAREC fa un pas crucial per convertir-se en l'ens aglutinador del turisme i la restauració responsables del país.

Projectes de turisme i restauració d'arreu de Catalunya van participar a l'assemblea constitutiva de la nova cooperativa a Vic en la qual també es va exposar la memòria d'activitats en el marc del Programa Singulars impulsat des de la Generalitat i que ha permès fer un pas de gegant en el projecte de la XAREC en defensa d'una restauració responsable, alhora que s'ha ampliat l'àmbit d'actuació cap al del turisme responsable. A l'assemblea també va participar un equip tècnic del Col·lectiu Ronda, que en els últims mesos ha fet l'acompanyament en l'elaboració del pla de viabilitat de la cooperativa de serveis. Una viabilitat que es veu possible i que hauria de permetre ampliar el col·lectiu fins a més de 60 empreses i cooperatives associades a finals de l'any 2022.

COS, COOPÉRATIVA DE SALUT INAUGURA NOVA SEU

La cooperativa de salut medicina integrativa COS ja ha traslladat la seva seu al carrer Indústria, 93, de Barcelona. La inauguració va tenir lloc el passat 28 de setembre amb un berenar, música i un brindis a la salut de totes. La cooperativa va engegar mesos enrere la campanya #coscreix per finançar col·lectivament el projecte, amb una emissió de títols participatius que, amb molt bona acollida, ha permès finançar el nou centre, juntament amb el finançament de Fiare.

La cooperativa COS va néixer a cor del barri de Gràcia de Barcelona el 2011. Compta amb una trentena de professionals treballant i unes 600 persones sòcies col·laboradores. El projecte està basat en el model cooperatiu i va néixer amb l'interès d'aconseguir la implicació de les persones usuàries en el servei mèdic.

La nova seu és el doble de gran que l'anterior i incorpora noves especialitats mèdiques com el servei d'odontologia, ginecologia, infermeria, pediatria i digestologia. El nou centre disposa de dotze sales (abans només cinc) i d'un box d'odontologia, de dues sales de formacions adaptables a la feina en equip i una sala amb mirall unidireccional per a la formació i investigació, entre d'altres.

Tot plegat també permet ampliar els grups terapèutics, amb un servei de teràpia sistemàtica grupal, el grup actual El Refugi per persones que han treballat amb persones refugiades, i el grup La Caixa, per a persones que han estat víctimes d'abusos sexuals durant la infància.

El nou centre permetrà atendre un nombre de visites que creix amb el pas dels anys: del 2012 al 2016, la mitjana de visites mensuals ha augmentat un 66 %.

RÈCORD DE PARTICIPACIÓ ALS PREMIS ARACOOOP

La convocatòria d'enguany dels Premis Aracooop als millors treballs universitaris (fi de grau o de ostgrau i treballs de fi de màster realitzats en universitats catalanes) en l'àmbit del tercer sector, l'economia social o les cooperatives, ha obtingut un rècord de participació en la data del tancament, el passat 17 de setembre: en total s'han presentat correctament a prop de 50 treballs. Properament, presentarem els resultats de la deliberació del jurat i anunciarem les guanyadores, així com l'acte de lliurament dels premis. Entre els treballs presentats s'atorgarà un premi especial de 1.200 euros, un primer premi de 1.000 euros i un segon de 800 euros per cada categoria, més productes de mercat social pel valor de 300 euros per cadascun.

Els Premis Aracooop, finançats pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i el Ministeri de Treball i Seguretat Social, enguany ha estat organitzats per la Fundació Roca Galès.

L'objectiu d'aquests premis és promoure la recerca, la reflexió i l'especialització dels estudiants en l'àmbit de l'economia social i solidària, així com incentivar al personal acadèmic a aprofundir en aquestes temàtiques.

ENS VEIEM A LA FESC

Com cada any, la revista *Cooperació Catalana* serà present a la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), que té lloc els dies 27 i 28 d'octubre en el recinte Fabra i Coats de Barcelona.

La VII edició de la FESC amb el lema ***D'aquelles llambordes, aquestes alternatives***, se centra en la construcció d'una economia col·lectiva i accessible, és a dir de sobirania centrades en tres eixos: sobirania en la gestió dels recursos (alimentària, energètica i residencial), sobirania econòmica (reapropiació popular dels circuits econòmics) i sobirania relacional (cultura, educació, cures i relacions). Enguany, la nació convidada és Colòmbia.

Busqueu-nos, ens trobareu com sempre a parada de la Fundació Roca Galès.

Info i programa: <http://fesc.xes.cat>

LLIBERTAT PRESOS POLÍTICS!

✉ **JORDI CUIXART NAVARRO**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **JORDI SÀNCHEZ PICANYOL**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **JORDI TURULL NEGRE**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **ORIOL JUNQUERAS VIES**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **RAÛL ROMEVA RUEDA**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **JOSEP RULL ANDREU**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **JOAQUIM FORN CHIARIELLO**
Centre Penitenciari de Lledoners - Mòd. 2
Carretera C-55, km 37
08250 Sant Joan de Vilatorrada (Bages)

✉ **CARME FORCADELL LLUÍS**
Centre Penitenciari Mas d'Enric
(Mòdul de dones)
Tavessia Comella Moro 15, s/n,
43764 El Catllar (Tarragona)

✉ **DOLORS BASSA COLL**
Centre Penitenciari Puig de les Basses
(Mòdul de dones)
Raval Disseminat, 53
17600 Figueres (Alt Empordà)

ESCRIU-LOS!

usvolemamacasa.cat

ÒMNIVUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

NEIX ENVALL, COOPERATIVA D'HABITATGE EN CESSIÓ D'ÚS AL PALLARS

Envall, al terme municipal de la Torre de Cabdella (Vall Fosca) al Pallars Jussà, va quedar completament abandonat a finals dels anys 70 del segle passat. L'any 2002 va tornar a tenir habitants i actualment compta amb 6 veïns. Els anys d'abandó van deixar el poble amb pràcticament totes les cases enrunades. Ara, Envall Cooperativa, SCCL, formada pels veïns del nucli, vol donar un impuls a la reconstrucció de la resta del poble per revertir les ruïnes en habitatges de caràcter social i ambientalment sostenibles en règim de cessió d'ús als seus socis, els quals s'hauran d'implicar en el desenvolupament de diferents projectes comuns.

L'acte de fundació de la cooperativa sense ànim de lucre, celebrat el passat 7 de setembre, es va concretar amb la signatura de constitució i l'aprovació dels estatuts de la cooperativa a partir de l'assessorament i el suport de l'Ateneu Cooperatiu de l'Alt Pirineu i Aran.

El primer projecte que han començat a desenvolupar és un local social que comptarà amb una sala polivalent i podrà allotjar grups de persones per a fer cursos o estades d'autoconstrucció. Els operaris ja treballen en aquesta obra des de fa unes setmanes. La cooperativa compta amb solars suficients per construir fins a 12 habitatges. Per poder iniciar la primera promoció de 4 habitatges estan buscant socis. En funció de la demanda i del nombre de socis que vagin aconseguint es pot arribar a construir fins a 3.700 metres quadrats habitables.

Envall Cooperativa ha estat aquest 2018 beneficiària d'una subvenció com a projecte singular en el marc de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i projectes Aracoop.

Més info: www.envallcooperativa.cat

2a EDICIÓ DEL BAM - CULTURA VIVA

La segona edició del BAM – Cultura Viva es va celebrar al recinte de la Fabra i Coats els dies 21 i 22 de setembre de 2018 durant les festes de la Mercè. Dins del programa Barcelona Acció Musical, l'espai Cultura Viva ha estat un punt de trobada i experimentació, un context participatiu de festa major que va incloure quatre escenaris, un espai de DJ, un marc de converses, un programa d'activitats per a totes les edats, una fira discogràfica amb la presència de productores, segells, editorials i artistes.

L'espai, que va tenir com a eix principal la música, trenca la lògica única de consum, promovent relacions diferents amb les bandes programades i un ampli programa d'activitats en paral·lel, afavorint la reflexió, la diversió i les activitats per a totes les edats. Una festa major dissenyada i produïda de manera participada i col·lectiva.

La proposta ha estat una iniciativa de Cultura Viva (programa de l'Institut de Cultura de Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Fabra i Coats - Fàbrica de Creació) i el Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum.

Enguany han format part del projecte BAM – Cultura Viva: Al·te-revents, Ateneu l'Harmonia, Coòpolis, El Pumarejo, Indigestió, Koitton Club, L'Afluent, La Tremenda, Llobregat Block Party, Quesoni, Seward, The Good Good, la Xarxa d'Economia Solidària, representants de projectes musicals com Za! o Blood Quartet, residents a Fabra i Coats i la resta de persones que han format part del Plenari Obert, de les comissions de treball i del jurat que ha participat en la darrera etapa de definició de la programació musical.

EVOLUCIÓ ESTADÍSTICA DEL COOPERATIVISME AL 2018

Confederació de
Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

Aquest 2018 segueix oferint bones dades sobre l'evolució quantitativa del cooperativisme. Veiem que, tant pel que fa al nombre de cooperatives creades com de llocs de feina, les dades evolucionen positivament; probablement, fruit d'una millora de la situació econòmica, però també dels resultats de les polítiques que s'estan desenvolupant. Tot i així, som conscients que encara estem molt lluny del nivell de participació que ha de tenir el cooperativisme dins l'economia, especialment, quan considerem el que hauria de ser el comportament d'una economia desenvolupada: més impregnada dels valors de la democràcia.

Al llarg del primer semestre, el ritme en la creació de cooperatives ha crescut de manera important, respecte del 2017, i si continua evolucionant d'aquesta manera es preveu que podrà superar el nombre de cooperatives creades l'any 2017 i, especialment, el 2016.

Els nous projectes fan la seva aportació a l'ocupació, però sembla que l'ocupació també s'està enfortint per l'evolució de les cooperatives creades els anys anteriors. Les dades de juny del Ministeri Treball, Migracions i Seguretat Social ens indiquen que a les cooperatives que operen a Catalunya hi treballaven 48.982 persones, quasi un 3% per sobre de les que hi treballaven a finals de 2017. Per bé que, històricament, les dades del mes de juny són sempre millors que les de final d'any, enguany també milloren respecte les del juny de 2017. És d'esperar, encara que s'ha de veure, que en algun moment impacti negativament la modificació realitzada de la Llei 12/2015 en l'ocupació

cooperativa, la qual estableix unes condicions a les cooperatives dirigides sota altres empreses i que, previsiblement, les conduirà cap a la transformació en llocs de feina no cooperativa.

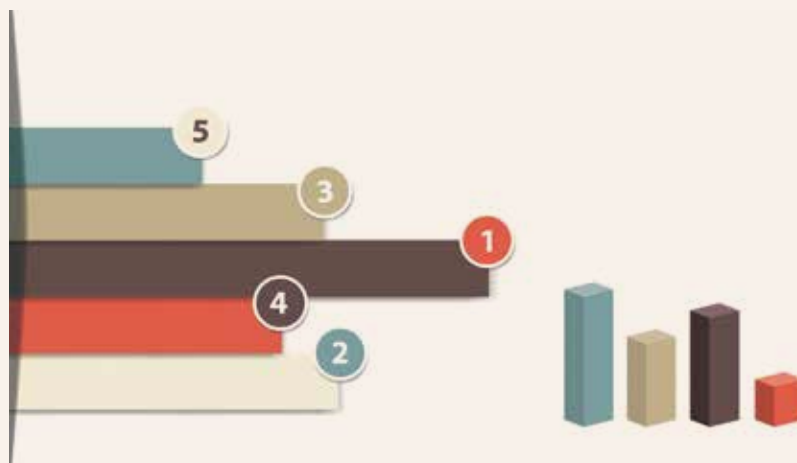
Al juny, s'havien creat 111 cooperatives, el 81% de les quals són de la branca de treball associat i el 44% d'aquestes s'han constituït amb dues persones sòcies. Pel que fa a la resta de branques, es van crear 4 cooperatives de consumidors, 2 agràries, 2 d'habitatge i 9 de serveis –a un ritme major que l'any passat–, igualment s'han creat 3 cooperatives integrals i una de segon grau –molt important per l'impacte que té en la intercooperació; s'ha de fer esment que si considerem totes les branques conjuntament el 38,7% de les creades ho fan amb dues persones sòcies, físiques o jurídiques.

En relació amb la creació d'ocupació, hem d'indicar que el nombre de llocs de treball suposa que estem en un 15% per sobre dels llocs de treball cooperatius de l'any 2007. A més, considerant que aquesta xifra s'aconsegueix amb

un menor nombre de cooperatives, es deriva que la dimensió de les empreses ha augmentat, 11,4 persones de mitjana, i això ens fa suposar que les necessitats d'aquestes empreses continuen evolucionant i es fan més complexes.

Hem de seguir analitzant l'evolució al llarg de l'any i hem d'aconseguir incorporar noves informacions per poder fer una anàlisi més acurada de la situació de les cooperatives de Catalunya. Mantenim, doncs, que la creació de cooperatives és un pilar bàsic per a la creació d'ocupació i, per tant, pel desenvolupament del model cooperatiu en la societat.

Consegüentment, ara hem de fer un esforç més gran, des dels diferents programes de suport hem de dotar els projectes amb grans dosis de realisme, hem de continuar impulsant la formació, les polítiques d'incorporació de sòcies i les dinàmiques d'assessorament. L'èxit dependrà de les accions que facin els socis, fonamentalment, en l'àmbit comercial i productiu, en l'àmbit financer i en el de control de la gestió.

SandBloom:

el cooperativisme, terreny més propici per a l'arrelament de les noves economies

Allò de l'economia col·laborativa, del coneixement com a element central dels processos productius, més que mai producció social, està trobant al nostre país, lluny de les empreses capitalistes disfressades amb diversos vestuaris i noms propagandístics, concreció pràctica i coherent en la creació de cooperatives, molt clarament en el cas de Sandbloom, SCCL.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

SandBloom
també es dedica
a experiències de
realitat virtual (VR).

Al desert d'Atacama, un dels llocs més àrids del món, plou cada 5 o 6 anys produint el naixement de milers de flors. És un poderós símbol de l'energia i capacitat de superació personal que podem trobar en la natura, «això mostra com, absolutament, tot és possible», s'afirma al text de presentació de SandBloom («flor de sorra»), un nom amb el qual volen expressar la força que fa possible que això que és quasi surreal succeeixi, «volem mostrar pel nostre treball i jocs, això mateix que veiem quan les flors neixen al desert».

Una nova generació de cooperativistes fa camí i apunta nous horitzons. No es tracta només de relleu generacional. Parlem de cooperatives en els més nous sectors de l'economia, com informàtica i videojocs. Allò de l'economia col·laborativa, del coneixement com a producte i element central dels processos productius, necessàriament i més que mai producció social, està trobant al nostre país, lluny de les empreses capitalistes disfressades amb diversos vestu-

aris i noms propagandístics, concreció pràctica i coherent en la creació de cooperatives.

Sandbloom, SCCL, amb nom comercial Sandbloom Studio, és una empresa de creació de videojocs i experiències de realitat virtual (VR). El proper gener farà un any que han obert l'oficina a Sabadell. Nascuda amb 5 treballadors, 2 programadors (Oriol Sanz i Jonathan Hortelano), 2 artistes (dels quals queda en Julien Gatamel) i un dissenyador de jocs (*game designer*), Joan Aparicio, actualment, després de la incorporació d'una artista en dues dimensions, Bea Blanes, i un administrador i comercial (Alfonso Jerez), l'equip està format per 6 treballadors.

Només dos són socis de la cooperativa, explica l'Oriol, però «els altres estan per la feina, el que passa és que la producció dels videojocs és lenta, també fem serveis per a altres empreses, i fins que no trobem la inversió pel projecte gran no volem fer el pas d'entrar tots». En tot cas, el grup tot funciona com a cooperativa.

A més, els 4 fundadors ja venien de treballar en equip, el que s'ha-

SANDBLOOM

via format quan es van conèixer en el màster de videojocs, després d'acabar l'enginyeria informàtica i la de comunicació audiovisual, un grup amb el qual desenvoluparen el projecte del curs. En acabar aquest màster començaren a treballar, «tot constatant immediatament que necessitàvem algú amb un perfil més d'empresa», recorda en Jonathan, «perquè nosaltres sabem programar però números i empresa se'ns feia una mica gran, i vam incorporar un administrador».

En acabar el màster, se'ls oferien feines a multinacionals de videojocs, de les quals n'hi ha unes quantes a Barcelona; «amb la formació que teníem era fàcil, perquè busquen molt de personal», informa l'Oriol, «però no ens acabava de motivar entrar a fer hores en una feina molt concreta que al final no veus el joc en si, només fas una part, és com una cadena de muntatge, només fas una part, no veus mai el tot. Un animador es pot passar mesos només animant la capa del Batman, i haurà fet el joc del Batman supervenut i dirà "hi he participat"; però ha fet un videojoc?

Bé, això ja cadascú ho pot entendre com li vingui bé, però per nosaltres no! Nosaltres creiem que fer un videojoc és més el conjunt, poder decidir més coses».

«Participar una mica de totes les fases d'un joc –matisa en Jonathan, tot afegint–: si el Joan necessita una ajuda amb disseny, tots participem de la creació, donem el punt de vista, és la part creativa que en una gran empresa estaria molt reduïda».

Tenien, doncs, molt clar que havia de ser treball col·lectiu, i van començar, com a equip, «i vam comprovar que era una forma molt natural, ningú per sobre de l'altre, sí que hi havia experts, gent amb més estudis i formació, la seva opinió s'ha de tenir en compte especialment, però en cap cas de manera impositiva, era una manera assembleària de funcionar. Llavors va venir molt natural, era com treballàvem i a l'hora de crear l'empresa vam veure que allò encaixava era la cooperativa», declara l'Oriol.

La inversió que necessiten pel seu gran projecte, el primer videojoc, ronda els 150.000 euros. Ja te-

Part de l'equip de SandBloom.

nen el producte bastant avançat. Han anat a fires importants, com la Gamelab, el passat juny a Barcelona, i la Gamescom, aquest agost a Colònia, Alemanya (país considerat el cinquè mercat de videojocs més gran del món). Busquen algun inversor o *publisher* que els compri aquest producte. I a la fira de Colònia, informa l'Oriol, han fet bons contactes i ampliat la xarxa de relacions.

Ara, comenta, «ens trobem amb un petit problema, i és que als inversors no els acaben de convèncer

“

«La centralitat del coneixement en els processos productius, més que mai producció social, troba al nostre país forma de cooperativa.»

SANDBLOOM

Demo del videojoc indi que està desenvolupant SandBloom.

les cooperatives, no els molen gaire. De vegades t'has de presentar com a CEO o president... Són molt reticents que després l'assemblea pugui tombar l'acord».

Treballant amb compromisos de tasques i entregues, fan curtes trobades diàries, tot i que treballen taula amb taula. Cada dues setmanes fan reunió d'organització de feina. Tot i creure que ara necessiten una figura que s'encarregui més de la part tècnica controlant o indicant els compromisos, defensen la sobirania de l'assemblea: «tothom participa sobre els objectius de la cooperativa», subratlla en Jonathan, «fem reunió si hi ha un tema important per debatre amb totes».

Temes importants són, per exemple, si accepten algun tipus determinat de joc, quins serveis fan, quins valors es vol transmetre... «perquè ens prenem això com a una eina per transmetre valors, no simple entreteniment», emfasitza l'Oriol, membre actiu d'esplais i moviments socials.

Es mouen, per tant, en el món dels videojocs dits *indie* (independents), més d'autor. Clarament diferenciat dels anomenats *Triple A*, els de les grans empreses i distribuïdores, tot i que, matisa, «crec que també hi ha un corrent

ara intentar buscar suavitzar aspectes com violència i masclisme també en aquest món».

Tot i ser un món on es fan grans fortunes (és un mercat que el 2016 superava al de música gravada i cinema junts, a l'Estat espanyol), «nosaltres hem fet l'empresa amb la idea de poder treballar cada dia amb un somriure a la cara, amb companys amb els quals ens sentim còmodes, amb la idea de transmetre valors amb els videojocs que fem», declara en Jonathan.

A l'espera de la gran inversió pel videojoc, amb els serveis que van realitzant per a empreses, paguen

“

«Nosaltres creiem que fer un videojoc no pot ser com una cadena de muntatge, és més el conjunt, poder decidir més coses.»

l'oficina i reben una mensualitat que encara no arriba a milleurista, però van fent. Han tingut ajuda d'algun familiar, però bàsicament han arrencat amb recursos propis. Tot plegat, la inversió inicial no és gran, treballen amb els ordinadors particulars i han necessitat poc més. Com s'assenyalava abans, aquí el que compta és el coneixement.

De totes maneres, consideren que estan en un «moment d'inflació». D'una banda tenen la *demo* del videojoc molt avançada. D'altra, els serveis van creixent en nombre i en volum de facturació per a cada un. «Estem en un moment de creixement, aquest any podríem fer un salt», declara amb il·lusió l'Oriol.

Mentrestant, la plana web només apareix en anglès, de moment... «Perquè no hi ha gaire inversió a l'Estat espanyol, ara és molt més fàcil accedir a clientela de parla anglesa. Però més endavant tindrem diverses llengües», argumenta l'Oriol en assenyalar l'objectiu principal: «L'ideal seria autoproduir-se i vendre el nostre producte. Tenir un grup de gent que segueixi la teva feina, que et pugui donar *feedback*, fer coses que també motivin la gent i fer venda directa sense grans empreses pel mig, seria ideal».

«A la ciutat de Barcelona s'ha duplicat la creació de cooperatives en dos anys»

Álvaro Porro

Un personatge històric que voldries conèixer: alguna de les dones que la Inquisició va executar per considerar-les bruixes.

Una lectura imprescindible: *El llop estepari* de Hermann Hesse.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: no tinc twitter, però llegeixo molt.

No podries viure sense: bicicleta.

Encara tens pendent: escriure un llibre.

El cooperativisme és: una forma de gaudir i entendre les relacions amb els/les altres.

Álvaro Porro és comissionat d'Economia Social i Desenvolupament Local i Consum des de l'1 de juliol de 2017. Té una llarga trajectòria dins de l'àmbit del consum responsable i l'economia social. Va ser cofundador i membre de l'equip de la revista *Opcions* i va crear el programa Estàrter de l'escola de l'IGOP.

Montse Pallarés
@montpallares

M.P.

Entre les tasques del comissionat hi ha la d'impulsar l'economia social i solidària i el cooperativisme a la ciutat

El comissionat que ara ocupes, abans es deia comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària. Per què treure del títol del comissionat les paraules cooperativa i «solidària»? Per què és important fer incís en «desenvolupament local i consum»?

El comissionat va començar com a Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i només s'ocupava d'això, després, en algunes de les reestructuracions de govern, es va afegir l'àmbit de consum, i va passar a dir-se Comissionat d'Economia Social i Solidària i Consum, i després, quan jo me'n vaig fer càrrec, vam aprofitar per vincular la part de «desenvolupament econòmic de proximitat», que és tota la part que té a veure amb apropar les polítiques de promoció econòmica que es treballen des de Barcelona Activa a una escala més de barri i de districte, i que té relació amb els plans de desenvolupament d'aquests àmbits. Aquesta és una eina nova que no existia abans i, per tant, si volíem que aparegués al títol aquesta nova realitat i els tres grans blocs dels quals s'ocupa el comissionat, el que no podíem fer era posar un nom llarguíssim, i posar tres adjectius a la paraula econòmica (cooperativa, social i solidària). Per als qui estem al sector té un significat però per a la majoria de les persones és una mica redundant. Aleshores vam optar per simpli-

ficar perquè hi pogués entrar tot. A més, la plataforma de cinquè grau que agrupa totes les entitats del sector es diu Associació d'Economia Social Catalunya.

Pel que dius, les funcions del comissionat s'han anat ampliant...

El comissionat a aquestes alçades involucra més coses de les que tenia en un moment inicial. Sí, s'han anat ampliant amb el temps, progressivament. Primer es va afegir consum, que inclou també política alimentària i els estudis de consum responsable i després amb la part de desenvolupament de proximitat, que bàsicament són polítiques de desenvolupament local però en una clau de proximitat.

Pel que fa a política alimentària, quina és la funció del comissionat?

L'Ajuntament de Barcelona no tenia fins ara una política alimentària com a tal. Això és una cosa nova, i com el consum responsable, ha donat lloc a dues estratègies d'impuls del comissionat. Una és l'Estratègia d'impuls del consum responsable i l'altra és l'Estratègia d'impuls de la política alimentària. En cas de política alimentària, Barcelona és una ciutat que ha signat el pacte de Milà, que és un pacte entre diverses ciutats per concretar el que s'anomena les *Food Policies* i que s'inspira

en els principis de la sobirania alimentària. Per tant, calia desenvolupar aquestes polítiques. L'estratègia de política alimentària és principalment un recull de les polítiques i iniciatives que s'estan fent en diferents àrees i que hi estan relacionades. Amb una coherència en l'enfocament: basada en els principis del pacte de Milà i en els principis de la sobirania alimentària. El paper del comissionat és coordinar-ho i fer-ho visible, però és una cosa, honestament, que està poc consolidada encara. S'està construint una política alimentària, però encara hi ha molta feina a fer.

Quina ha estat l'evolució del comissionat durant aquests tres anys?

El comissionat no existia abans d'aquesta legislatura. Crear una àrea nova, amb el que implica de construcció i consolidació d'equips i crear línies de política pública és un procés lent i laboriós. El comissionat com a tal no comença a funcionar el dia que es nomena el comissionat, a partir d'aquest moment inicial es comença a construir tot el que hi ha al darrere. Jo diria que vam trigar un any i mig a tenir la maquinària treballant amb efectivitat. I en els àmbits d'economia social i solidària i en desenvolupament de proximitat ja està consolidat, però personalment penso que en alimentació i en consum responsable encara queda molta feina a fer.

Com s'ha concretat la tasca del comissionat en aquest temps?

La feina del comissionat també consisteix a facilitar i acompanyar el que passa al carrer. L'economia social i solidària no es pot dissenyar ni crear de manera artificial des de despatxos de l'administració pública, però l'administració pública, i en el nostre cas l'administració municipal, ha de ser capaç d'entendre el que està passant fora, saber-ho llegir, i veure com ho pot facilitar i com li pot donar suport. Per això hem desplegat una sèrie de serveis que ajudi la gent a fer economia social i solidària i aquí és on va començar a implementar tot el tema de la formació. A Barcelona ja existien algunes formacions en clau d'economia social i solidària, però no com hi ha ara. L'interès en aquest àmbit està en creixement. I des de l'Ajuntament es va donar resposta a les demandes del sector; preguntant-nos què es podia fer. D'una banda formacions, des de petites càpsules d'una hora o dues, molt específiques o introductòries, fins a programes d'acompanyament a l'emprenedoria que duren 4 o 5 mesos, intensius, amb mentories individuals. I aquí ja tenim algunes primeres dades que poden ser interessants. Per exemple, des que va començar l'oferta formativa hi han passat 1.700 persones. I només al 2017, que és el primer que estava funcionant tot, 900 persones només per la formació, 215 projectes en emprenedoria social, per tant, nous projectes i 141 empreses i organitzacions més en clau consolidació.

Comptem amb formació, amb línies de finançament (una de les quals amb Coop57) i assessorament. Barcelona Activa ja comptava amb un servei d'assessorament per a l'empresa, però fins ara no comptava amb un assessorament específic en economia social i solidària. La diferència és que hem creat uns serveis especialitzats, partint dels fets que hi ha components específics de l'economia social i solidària que no es donen en altres tipus d'empreses.

I un altre aspecte molt important és la generació d'espais de referència on es puguin trobar aquests serveis i altres iniciatives, i aquí comptem amb dos projectes, de naturalesa diferent. Un és un nou equipament de Barcelona Activa que s'inaugurarà al novembre a Can Jaumandreu. I després establim una col·laboració amb Coopòpolis, que és un projecte que ja existeix, i és l'ateneu cooperatiu de Barcelona i un marc de gestió comunitària. I en aquest projecte hi ha també la Generalitat de Catalunya.

Per tant, el comissionat s'ha concretat en això: formació, assessorament i acompanyament, línies de finançament i equi-

“

«L'economia social i solidària no es pot dissenyar de manera artificial des de despatxos de l'administració pública.»

paments de referència. A més, el comissionat participa a la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària; promou la Fira de Consum Responsable de plaça Catalunya; articula les economies col·laboratives de la ciutat i facilita la creació de cooperatives com ara Alencop i Diomcoop, que ofereixen sortida a persones en risc. Aquest és el resum del desplegament de serveis que estem fent per ajudar l'economia social i solidària a la ciutat.

A la ciutat de Barcelona s'ha duplicat la creació de cooperatives en dos anys (2016 i 2017 i sembla que el primer semestre del 2018 és encara millor). I s'han mantingut. Ara hem de veure com es consolida. És un moment d'ebullició, s'estan creant noves cooperatives, quasi com mai, especialment a Barcelona, on estem en el màxim històric, el 37% de les cooperatives que es creen a Catalunya es creen a Barcelona. Això no és gràcies a les polítiques de l'Ajuntament, que sí que poden ser un element més.

Quin creus que seria el futur del comissionat? Tindrà continuïtat en noves legislatures?

Si parlo de Barcelona en Comú, l'aposta per l'economia social és ferma i estructural, no és ni puntual ni conjuntural. Ens la creiem i és de llarg recorregut. Si això continuarà amb la forma del comissionat es fa difícil de saber ara, però l'aposta continuarà de manera clara.

I què passarà si hi ha un canvi de govern a les eleccions del maig?

En aquest cas òbviament, dependrà molt de qui arribi al govern, però jo tinc la impressió que l'economia social, per sort, s'està convertint en un espai comú on no es pot dir que hi estàs en contra o que no s'ha de fer res al respecte. La

majoria dels partits polítics farien alguna cosa en aquest camp. Potser no ho haurien començat, però una vegada que la feina ja està en marxa vull pensar que no la desmuntarien. En funció de qui guanyi les eleccions, les polítiques a favor de l'economia social i solidària poden perdre pes. Però hi ha una part que ja és irreversible, perquè es demostra que és un àmbit important en la nostra ciutat i que és important mantenir-hi polítiques al respecte. Les xifres demostren que hi ha una demanda de la ciutadania.

L'Administració pública fa una aposta pel cooperativisme perquè les cooperatives van mantenir molt més llocs de treball durant la crisi que les empreses tradicionals, la van patir menys i van refer-se abans. La conclusió és que davant de situacions de crisi els socis i sòcies de les cooperatives el primer que intenten fer és salvar els llocs de treball. I quan hi ha moments de recuperació es creen nous llocs de treball, i no es pugen els salaris als directius.

Esteu satisfets per la feina que s'ha dut fins ara i pels seus resultats?

Estem contents, les xifres són positives. Si fem una revisió de les 14 mesures que proposava la Xarxa d'Economia Solidària, la impressió que tinc és que n'hi ha una que encara no hem reactivat, que és la de transformació d'empreses convencionals en empreses cooperatives. Ho estem estudiant, però encara no ho hem engegat. I pel que fa als reptes, els nostres són els mateixos que té el sector. Ser capaços d'escalar projectes de més envergadura, ser capaços de penetrar en sectors econòmics on l'economia social encara no està molt present, també en sectors tecnològics i en el sector industrial. Hem de ser capaços de sortir dels llocs de confort i arribar a altres àmbits.

PLATAFORMES I

QUALITATS DEMOCRÀTIQUES I MODELS DE PLATAFORMA EN L'ECONOMIA COL·LABORATIVA

Mayo Fuster Morell i Ricard Espelt *

DIMMONS (Digital Commons)

I'IN3, Internet Interdisciplinary Institute (UOC)

L'economia col·laborativa, és a dir, el consum i la producció col·laboratius de capital i treball entre grups distribuïts que interactuen amb el suport d'una plataforma digital, està creixent ràpidament i de manera exponencial, i s'ha convertit en un motiu d'interès i una prioritat per als governs d'arreu del món. A més, està creant grans expectatives de sostenibilitat pel seu potencial per contribuir a un desenvolupament sostenible de la societat, fet que constitueix un canvi paradigmàtic cap a un model més humà.

Una de les característiques de la producció col·laborativa és la versatilitat: la gran quantitat de sectors i àrees d'activitat on han emergit modalitats de consum i producció col·laboratives, inicia-

tives de desenvolupament col·laboratiu entre comunitats amb el suport de plataformes digitals. El Mapa de la producció col·laborativa del projecte P2Pvalue (vegeu www.directori.p2pvalue.eu) apunta, com a mínim, 33 àrees d'activitat (des de la producció de programari fins a la gestió d'espais urbans o el disseny de maquinària industrial), i fa referència a més de 1.000 casos presents a Catalunya.

Una altra característica de la producció col·laborativa és l'amibivalència: pot prendre forma d'economia social i fer escalar modalitats cooperatives, o bé provocar el sorgiment del més ferotge corporativisme de caire capitalista.

PLATAFORMES:

QUALITATS DEMOCRÀTIQUES PER PODER DIFERENCIAR MODELS D'ECONOMIA COL·LABORATIVA

La controvèrsia que s'ha generat al voltant d'aquest nou paradigma requereix d'un marc que permeti estudiar i caracteritzar els diferents tipus de plataformes d'economia col·laborativa (Fuster *et al.*, 2017). Amb la voluntat de generar una eina que possibiliti analitzar holísticament una plataforma d'economia col·laborativa, des del grup de recerca Dimmons de l'Internet Interdisciplinary Institute (Universitat Oberta de Catalunya) hem desenvolupat l'estrella de qualitats democràtiques de l'economia col·laborativa (Figura 1).

Figura 1.
Estrella de qualitats democràtiques de l'economia col·laborativa.

Les qualitats democràtiques de l'economia col·laborativa proposades per Dimmons s'articulen entorn de 6 dimensions:

- **GOVERNANÇA.** Fa referència, d'una banda, a l'anàlisi de la llibertat que té la persona usuària de la plataforma per controlar el seu perfil, organitzar-se amb altres usuaris i moure's en la jerarquia de la plataforma. D'altra banda, a la identificació d'aquelles organitzacions que promouen processos de participació i/o impliquen la comunitat en la presa de decisions i la definició de les polítiques de participació de la plataforma.
- **MODEL ECONÒMIC.** Valora aspectes com la forma en la qual es finança el projecte, la generació de mecanismes de transparència, la distribució del valor generat entre la comunitat, la remuneració equitativa, o la protecció dels drets dels

treballadors (concretament, maximització dels ingressos, previsibilitat salarial, ingressos segurs, protecció contra accions arbitràries, rebuig de la vigilància excessiva en el lloc de treball i dret de desconnexió).

- **POLÍTICA DE CONEIXEMENT.** Observa el tipus de llicència de propietat establerta per als continguts i les dades generades de la plataforma. També, si es dona o no la possibilitat de descarregar dades i de quina manera fer-ho: formats de les dades, si s'assegura la privacitat i la propietat de protecció de dades personals, o si hi ha previstes mesures per a la prevenció de l'abús, la recopilació o la compartició de dades sense consentiment.
- **POLÍTICA TECNOLÒGICA.** Té en compte, d'una banda, el mode de propietat i la llibertat associada al programari que utilitza la plataforma i a la seva llicència (lliure o propietària); i, d'altra banda, el model d'arquitectura tecnològica (centralitzada o descentralitzada).
- **RESPONSABILITAT SOCIAL I IMPACTE.** Analitza els possibles impactes negatius de les plataformes digitals (com l'exclusió per raons econòmiques, socials o de gènere), l'impacte ambiental o la possible aportació que pugui fer a la preservació del dret a la ciutat i a la convivència, o al respecte per l'interès general, l'espai públic i els drets humans bàsics (com l'accés a l'habitatge).

LA CIUTAT DE BARCELONA

En els darrers anys, Barcelona –i el conjunt de Catalunya– ha experimentat una expansió del moviment de l'economia social i solidària que ja representa el 7 % del PIB de la ciutat (Fernández i Miró, 2016). La tasca que realitzen els 14 ateneus cooperatius en xarxa distribuïts per Catalunya tenen un paper clau en l'enfortiment de l'economia social i cooperativa. En aquest marc, com hem apuntat inicialment, l'economia col·laborativa té una important presència a Barcelona.

Una recent investigació realitzada per l'equip de Dimmons, sobre 100 plataformes d'economia col·laborativa amb impacte a la ciutat de Barcelona, ens permet veure com es posicionen les diferents plataformes en relació amb l'estrella de qualitats democràtiques de l'economia col·laborativa; unes qualitats que, al nostre entendre, haurien de complir les plataformes del sector. Cal indicar que la investigació parteix d'un estudi previ que incloïa una mostra més àmplia de casos (Fuster, 2016), des de casos de models oberts i procomuns, com la plataforma de microfinançament Goteo, a models «unicorn», com AirBnb o Uber, passant per cooperatives de plataforma, com la de l'àmbit del cooperativisme agroecològic Katuma.

Directori d'iniciatives de l'economia col·laborativa procomú a Catalunya.

Un primer element destacat que podem observar és la rellevància de les aportacions no econòmiques i les tasques voluntàries en la sostenibilitat dels projectes. També destaca la importància del suport de les polítiques públiques en la sostenibilitat econòmica d'algunes de les iniciatives, especialment les que tenen una aproximació més procomú. Per exemple, són clau l'impuls municipal del programa de formació La Comunicadora o la campanya de cofinançament Conjuntament. Així mateix, s'observa que mentre que alguns models emergents de finançament (com ara el microfinançament) tenen un bon nivell d'ús, els models tradicionals (crèdits bancaris o quotes, per exemple) tenen poca expansió en l'àmbit econòmic de l'economia col·laborativa.

En relació amb les polítiques de coneixement i de tecnologia, les plataformes d'economia col·laborativa actualment tenen poc nivell d'obertura. És a dir, les llicències de continguts i de programari restrictives són més habituals que les llicències que permeten la lliure utilització i/o reutilització de continguts i programari. En aquest mateix sentit, predominen les plataformes que no permeten la descàrrega de les dades que generen les persones usuàries. Respecte a la governança, l'estudi mostra més obertura, tot i que en aspectes més funcionals (llibertat de l'usuari i la usuària per controlar el seu perfil o interaccionar amb la comunitat, per exemple) que no pas en temes vinculats al cor de la governança (com, per exemple, l'elecció dels administradors i administradores), o en temes relacionats amb la gestió i la transparència econòmica.

En conjunt, observem que la investigació d'aquestes 100 plataformes mostra una correlació positiva entre el seu model eco-

nòmic i el seu model de governança. És a dir, com més procomú és el seu model econòmic, més democràtic és el seu model de governança. Així mateix, s'observa que les plataformes amb un model de governança més obert i democràtic també tenen la tendència a facilitar l'accés a les dades i l'ús del seu programari.

Per aquest motiu, l'estudi en profunditat de 10 casos (El Recetario, SmartIB, Gotoe, Katuma, TimeOverFlow, Freesound, XOB, eReuse, Sentillo i Pam a Pam) configura un conjunt de projectes que, amb models diversos, tenen presents les qualitats democràtiques de l'economia col·laborativa. Aquests i altres casos, com Som Energia o Som Mobilitat, són el pal de paller d'una economia col·laborativa focalitzada a reforçar l'ecosistema procomú.

SHARING CITIES SUMMIT BARCELONA 2018

En definitiva, com hem vist fins ara, hi ha plataformes i plataformes d'economia col·laborativa, i una anàlisi holística ens ajuda a tenir una visió crítica sobre cada una. En aquest marc de debat, Barcelona acull del 12 al 15 de novembre de 2018 la tercera trobada internacional Sharing Cities Summit (www.share.barcelona), que prèviament s'ha realitzat a Amsterdam (2016) i Nova York (2017).

La cimera és un espai de debat i treball amb representants de ciutats com Amsterdam, Nova York, París, Milà, Mont-real, Toronto, Montevideo, Kobe o Viena, entre d'altres, que té la voluntat de crear un conjunt de principis comuns i acordar

compromisos per a una ciutat col·laborativa (una *sharing city*). Els principals objectius de la Sharing Cities Summit són: aconseguir una declaració conjunta de principis; generar un marc de col·laboració entre ciutats en termes de regulació i negociació amb grans plataformes que generen impactes disruptius a la ciutat; identificar polítiques de promoció i ocupació que permetin crear un programa internacional per connectar el món del treball a aquest àmbit; i identificar dades, coneixements, polítiques i recursos tecnològics de cara a compartir una plataforma comuna entre ciutats.

L'edició de la Sharing Cities Summit Barcelona 2018 tindrà també presència al Smart City Expo World Congress (www.smartcityexpo.com), on un dels cinc eixos de treball se centrarà en les ciutats inclusives i col·laboratives (Inclusive & Sharing Cities). El debat sobre l'economia col·laborativa hi tindrà un protagonisme important, també amb un espai expositiu i d'interacció on milers de persones d'arreu del món es podran sumar a l'ecosistema de col·laboració que es generarà.

* Mayo Fuster Morell és la investigadora principal de Dimmons a l'IN3, Internet Interdisciplinary Institute de la Universitat Oberta de Catalunya.

Ricard Espelt és investigador postdoc de Dimmons a l'IN3, Internet Interdisciplinary Institute de la Universitat Oberta de Catalunya.

BIBLIOGRAFIA

FERNÁNDEZ, A. i MIRÓ, I. (2016). *L'economia social i solidària a Barcelona*. Barcelona: La ciutat invisible (http://www.laciutatinvisible.coop/wp-content/uploads/2016/02/essb_def3.pdf).

FUSTER, M. et al. (2017). *Analytical framework of the democratic and procommons qualities of collaborative economy organizations*. Decode project. (<https://www.decodeproject.eu/publications/multidisciplinary-framework-commons-collaborative-economy>)

FUSTER, M., (2016). «Cooperativisme de plataforma: remoure l'economia col·laborativa per a un futur sostenible». *Nexe, Quaderns d'Autogestió i Economia Cooperativa*, núm. 39. Barcelona: Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (<http://nexe.coop/cooperativisme-de-plataforma-regirar-leconomia-col%C2%B7laborativa-per-a-un-futur-sostenible/>)

LES CONSEQÜÈNCIES DEL MONOCULTIU DE PALMA I DE LA BANANA A GUATEMALA. UNA MIRADA DE GÈNERE

PATRICIA POLO

Modificacions del medi ambient, contaminació, malalties per l'ús de tòxics, vulneracions laborals... les camperoles indígenes organitzades denuncien l'impacte de l'agroindústria als seus territoris i defensen el dret a la sobirania alimentària

8 de març del 2015, La Blanca, Costa Sud de Guatemala. Dones camperoles i indígenes es reuneixen el Dia Internacional de la Dona per recordar i reivindicar tot el que falta per fer per avançar cap a la justícia, la igualtat i l'equitat de gènere a la societat guatemalenca.

Dones, joves, rebels i apoderades prenen la paraula per exigir canvis. A banda i banda de la pista de futbol on se celebra l'acte, s'estenen amb voracitat –des de fa 12 anys– quilòmetres i quilòmetres de plantacions de palma i banana. A poc a poc, les reivindicacions comencen a girar entorn de les nefastes conseqüències de les empreses de monocultius a les comunitats. Així, sense planejar-ho prèviament, s'inicia la primera trobada de dones sense terra contra les agroindústries al municipi de La Blanca.

A partir d'aquell moment, el protagonisme de les dones en les lluites contra els monocultius a la costa sud de Guatemala es va anar fent més evident, es va fer visible el seu paper clau alhora que la creixia la consciència que, justament elles, eren les més perjudicades pel ferotge acaparament de terres, la destrucció de la biodiversitat, i la contaminació de rius, aire i aigua –entre altres conseqüències–, que provoquen els agronegocis.

Tòxics sobre les dones

Per estalviar temps i diners, les empreses ruixen tòxics des de l'aire amb avionetes. Aquestes fumigacions, evidentment, no afecten únicament les extensions de monocultiu, sinó també comunitats senceres que es troben al límit de les finques. Aquestes fumigacions, juntament amb el gran nombre de residus llençats als rius i altres pesticides, insecticides i plaguicides utilitzats (declarats per l'OMS com a «probables cancerígens per als humans»), són responsables de la destrucció dels conreus camperols, de la contaminació de l'aigua de pous i rius, i de la mort d'animals, a banda de tenir efectes nefastos sobre la salut de les persones. La International Agency for Research on Cancer, és una de les nombroses institucions que ha desenvolupat estudis per demostrar que els tòxics utilitzats són especialment nocius per a les dones, ja que afavoreixen el càncer de coll uterí, els avortaments i la infertilitat, igual que per als nadons, que cada cop més assíduament, desenvolupen asma en els primers mesos de vida.

Inundacions, sequeres i aigua contaminada

L'agroindústria de monocultius a les comunitats de La Blanca destrueix els ecosistemes sota la insígnia del «desenvolupament». La desforestació, la construcció de bordes i el desviament de rius, entre d'altres, provoquen les inundacions de les comunitats a l'hivern (època de pluges) i sequeres a l'estiu. A més, cal afegir la contaminació permanent de les fonts i els pous d'aigua.

Tot això té un doble impacte per a les dones i nenes. D'una banda, pel rol clau que se'ls atribueix en les tasques de cura i de la llar, les seves jornades s'estenen i es compliquen en haver de transportar l'aigua des de punts llunyans en èpoques de sequera o bé en haver-la de drenar quan hi ha inundacions. De l'altra, l'exposició directa a productes tòxics i pesticides utilitzats per les grans empreses generen impactes directes en la salut com malalties de pell, vòmits permanents i infeccions d'estómac.

PATRICIA POLO

Una clara vulneració a la sobirania alimentària

Les plantacions de banana i de palma destrueixen ecosistemes, anul·len l'agricultura de subsistència i atempten clarament contra la sobirania alimentària de les poblacions. La producció d'aliments bàsics –fesol i blat de moro– per part de les comunitats camperoles limítrofs a les finques de monocultius són molt més reduïdes que anys enrere a causa de l'impacte ambiental que generen els monocultius. D'altra banda, la contaminació d'aigües provocada pels residus vessats als rius, comporta una gran mortalitat de peixos, els quals abans eren la font principal d'aliment per a les famílies. A més, els pesticides, insecticides i plaguicides no han deixat rastre d'herbes que, tradicionalment, els pobles indígenes i camperols utilitzaven com a part important de la seva dieta.

Per tot això, en els últims anys s'han reduït les terres agrícoles disponibles per produir aliments, ja que les famílies que abans llogaven parcel·les pels seus cultius de subsistència –a Guatemala el 85% de la terra és de latifundistes, que representen tan sols el 0,2% de la població– ja no ho poden fer per la falta de terra disponible i perquè el seu preu ha pujat exponencialment per la demanda de les agroindústries. A més a més, els preus dels aliments bàsics s'han incrementat d'ençà que les grans empreses es van instal·lar als municipis, ja que ja no es produeixen a la zona –fet que clarament augmenta el risc de desnutrició.

Tota aquesta situació d'escassetat d'aliments provocada per les agroindústries afecta en especial les dones, ja que són les que s'ocupen de satisfer les necessitats familiars bàsiques i les que pateixen més discriminació intrafamiliar en l'accés als aliments. El repartiment dels aliments a les llars de la zona, dona total privilegi al pare i als fills, sota la falsa concepció que són ells els que tenen un treball físic més exigent.

Manca de drets laborals i invisibilització de les dones

En general existeix un gran mite en relació amb els llocs de treball que generen aquestes empreses i la prosperitat que porten a les comunitats. Les feines són poques –una persona treballadora per cada 10 hectàrees de plantació– i amb condicions extremadament precàries.

BANASA anunciant les seves falses bones pràctiques.

Encara que existeix una gran resistència de les comunitats a treballar als agronegocis, l'alternativa a la fam condueix de nou fins a la seva causa: les empreses. De les poques feines que genera aquesta indústria, la gran majoria estan destinades als homes; a les dones se les relega a feines molt concretes en el procés d'empacar, més exposades a les substàncies tòxiques i alhora més invisibilitzades.

La inexistència de sindicats fa que la vulneració dels drets laborals sigui constant, sobretot pel que fa a les dones. Les treballadores d'aquestes empreses reben com a màxim la meitat del salari mínim agrícola, mentre que els homes s'aproximen al salari mínim establert. D'altra banda, hi ha documentats molts casos d'abusos per part dels responsables de les finques, però la inacció de les institucions responsables perpetua aquestes agressions.

Com que les comunitats ja no poden desenvolupar la seva activitat tradicional com a camperols, i alhora, els llocs de treball oferts són pocs, des de fa uns anys s'han disparat les migracions d'homes –en general cap als Estats Units–. Com a conseqüència, són les dones les úniques persones adultes que queden a càrrec del sosteniment de la llar i es veuen obligades a buscar feines precàries i a deixar a càrrec la criança dels infants més petits i les tasques de la llar. Tot això ha disparat l'abandonament escolar per part de les noies, que assumeixen el rol de mare en la seva absència.

Aplicar la mirada de gènere als im-

pactes de l'agroindústria, implica fer una anàlisi sobre la tinença de la terra, la dificultat d'accés a títols de propietat per part de les dones, la relació de les dones indígenes amb la natura i la captació de lideresses comunitàries, entre d'altres.

Com les dones de les comunitats de la costa sud de Guatemala, moltes altres indígenes i camperoles organitzades arreu del món, diuen prou a les empreses transnacionals que s'han apoderat de les seves riqueses naturals i del seu territori amb la complicitat de governs, bancs i institucions internacionals. Com tantes altres comunitats en defensa del territori, defensen un model d'agricultura basat en l'agroecologia i una reforma agrària que permeti que les grans extensions de terra utilitzades pels agronegocis siguin per la producció d'aliments per l'autososteniment i la generació de renda, per acabar amb el latifundi i garantir la justícia social.

El cas de la costa sud no és un cas aïllat. Els efectes dels diferents monocultius repeteixen el patró de violació de drets humans allà on es duguin a terme. La majoria d'aquests productes es comercialitzen per abastir els anomenats països rics i per això és fonamental seguir impulsant el consum crític per lluitar per la justícia global.

Gràcies a més de cinc milions i mig d'euros en accions cedides per persones crítiques amb els seus bancs, s'han denunciat les inversions en armes del BBVA, Banco Santander, Caixabank, Banc Sabadell i Bankia participant a les juntes d'accionistes.

Mònica Vega
Membre de SETEM Catalunya i de la Campanya Banca Armada

Activisme accionarial: PRESSIÓ EN BANCA

En els darrers sis anys, 15 entitats financeres de l'Estat espanyol han invertit més de 8.000 milions d'euros en empreses d'armament. Lideren aquest llistat BBVA, Sociedad Estatal de Participaciones Industriales, Banco Santander, Acciona, Banca March, Bestinver i Bankia, seguides de CaixaBank, Banco Popular, Banc Sabadell, Bankinter, Instituto de Crédito Oficial, Renta 4, Mutua Madrileña i Unicaja. Amb alguna excepció, la majoria es correspon amb els bancs més coneguts entre la ciu-

tadania, són les entitats de referència i, en alguns casos –tot i que possiblement cada vegada menys, després del desprestigi que ha impregnat el sector des de la crisi econòmica–, de confiança.

Aquestes inversions en armament creixen any rere any, fet poc sorprenent tenint en compte que també s'han incrementat les exportacions d'armes i l'elevat nombre de conflictes armats arreu del món. De fet, l'Estat espanyol és la setena potència

mundial en exportació d'armament i el seu principal comprador és Aràbia Saudita –país involucrat en el conflicte del Iemen on, en els darrers tres anys, s'han produït terribles abusos contra els drets humans, han mort milers de persones i milions de penen de l'ajuda humanitària per sobreviure des de fa tres anys.

El negoci de la guerra és un entramat amb forma de triangle: hi participen principalment les entitats financeres, les em-

preses d'armament –a Espanya destaquen Maxam, Oesia, Sener, Navantia o Indra– i els agents involucrats directament als conflictes armats. Els bancs financen les empreses productores d'armament (amb crèdits, bons i pagarés, accions o fons d'inversió) i així contribueixen a mantenir nivells alts de producció d'armes, que s'exporten i faciliten la proliferació i l'allargament dels conflictes armats, a banda d'incrementar els nivells de violència i les seves conseqüències. Aquest triangle, però, compta amb un suport que permet mantenir el circuit i, fins i tot, el pot arribar a reforçar: el govern.

Davant aquesta situació, trobem desenes de qüestions denunciabls, però ens centrarem en el paper dels bancs, i el mecanisme de pressió anomenat *activisme accionarial*.

L'activisme accionarial és un instrument d'incidència que consisteix a infiltrar-se a les empreses transnacionals per denunciar les vulneracions de drets humans, socials i ambientals a les àrees i sectors on aquestes actuen. La via d'entrada és a través de la participació a la junta general d'accionistes (OMAL), l'òrgan d'administració i fiscalització de la companyia

(i, si hi ha sort i cobreixen la intervenció els mitjans de comunicació, per una part de la ciutadania).

Els grans bancs tenen com a clients persones que comparteixen el seu ànim de lucre per sobre de qualsevol altra cosa, però també clientes i accionistes crítiques, que estan en desacord amb les inversions en armament (o en altres sectors controvertits) i volen pressionar per canviar-ho. Són aquestes persones les que cedeixen la seva veu i el seu vot a les organitzacions especialitzades a fer denúncia i incidència, mitjançant la mobilització, la realització d'informes o l'activisme accionarial.

Aquesta pràctica, també anomenada *activisme empresarial*, es va iniciar al món anglosaxó als anys 70, però la primera entitat que importa l'acció a l'Estat espanyol és SETEM, que adquireix mb 120 accions de la companyia Inditex l'any 2001 per participar a la seva junta d'accionistes i exigir més informació i transparència, que es compleixin els drets laborals establerts per l'Organització Internacional del

s'hi afegeix CaixaBank, l'any 2014 el Banc Sabadell i, l'any passat, Bankia.

Enguany, durant el primer trimestre, 90 persones accionistes del BBVA, Banco Santander, CaixaBank, Banc Sabadell i Bankia, van delegar a la campanya més d'un milió i mig d'accions per assistir en el seu nom a les Juntes d'Accionistes d'aquests bancs i denunciar les inversions que segueixen fent a empreses d'armament. Més de cinc milions i mig d'euros en accions cedides per persones que, tot i tenir diners i tractes amb entitats de la banca armada, no estan d'acord amb les seves polítiques d'inversió.

Per una cultura de pau, la nostra aposta per la banca ètica és molt ferma. Alhora, però, no podem oblidar que moltes persones encara estan allunyades del model econòmic que representa l'economia solidària i, a banda de fer créixer les alternatives, no podem deixar de denunciar les injustícies vigents.

La Campanya Banca Armada és una iniciativa que va néixer el 2007 per denunciar públicament les institucions bancàries que financen la indústria militar, amb l'objectiu de sensibilitzar i exigir unes polítiques ètiques i responsables socialment. **Actualment la impulsen el Centre Delàs d'Estudis per la Pau, SETEM, RETS, Justícia i Pau, l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG), FETS i Alternativa Antimilitarista – MOC (Moviment d'Objecció de Consciència).**

on la direcció de l'empresa i el consell d'administració rendeixen comptes davant les persones accionistes que són les propietàries de l'empresa. Les accionistes tenen dret a vot i a veu a la junta, i també tenen dret a cedir la seva representació. I és en aquest punt on entra la Campanya Banca Armada que, mitjançant una campanya de comunicació sol·licita la cessió d'accions per poder tenir una veu crítica dins la junta que sigui escoltada tant per la direcció com per la resta d'accionistes

Treball (OIT) i que l'empresa es faci responsable dels drets de les persones que treballen en tota la cadena de subministrament dels seus productes. L'any 2005, SETEM s'atreveix també amb l'empresa Adolfo Domínguez.

L'any 2012 s'incorpora per primera vegada aquesta pràctica a la Campanya Banca Armada i diversos representants participen a les juntes d'accionistes del BBVA i del Banco Santander: l'any 2013,

La cooperació agrària valenta

Col·lecció Cooperativistes Catalans • 30

Josep Roig Magriñà

La cooperació agrària valenta,
de gestió eficaç

■ Antoni Gavalrà • Marcel·lí Piñana ■

Cooperativa Edicions

Entendre el moviment obrer exigeix inevitablement atendre l'estudi del cooperativisme. Les cooperatives han esdevingut una eina de transformació social, econòmica i cultural enmig de la lluita de classes. La Fundació Roca i Galès i Cossetània, editors de la col·lecció «Cooperativistes Catalans», són conscients del paper que ha jugat el cooperativisme històricament com a forma de gestió col·lectiva territorial. És per això que, d'ençà l'any 2005, ha impulsat la publicació de biografies que han permès treure a la llum cooperativistes parcialment coneguts i destacar-ne aquells que han quedat engolits per la penombra de la indiferència o fins i tot de l'oblit. Treballs basats en una recerca empírica que, en aquest cas, persegueix l'objectiu de bastir, peça a peça una interpretació global del cooperativisme agrari a Catalunya a partir del segle XIX fins a l'actualitat. Així doncs, cal considerar-ho com una contribució necessària en la recuperació de la memòria històrica, tot combinant història local amb història econòmica, política, social i cultural.

La col·lecció creix amb el trentè volum, dedicat a Josep Roig Magriñà, cooperativista agrari rellevant en tres àmbits de la província de Tarragona: la Societat Agrícola de Valls, de la qual va ser-ne president (1954-1978); la Unió Territorial de Cooperatives del Campo, en què va exercir de secretari des de 1958, i posteriorment de vicepresident fins al 1976, i la Unió Agrària

Víctor Grau

Universitat Rovira i Virgili

Cooperativa de Reus, essent vicepresident (1963-1976). També cal destacar la faceta com a conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat –sota la presidència de Josep Tarradellas–. Aquesta obra ha estat elaborada per Antoni Gavalrà, especialista que ha plasmat en diverses obres les bases teòricopràctiques del moviment cooperatiu agrari, i Marcel·lí Piñana, estudiós de la dinàmica pagesa de la província de Tarragona. En conjunt, un pas més que permet atorgar llum a l'entramat cooperatiu pagès català.

El llibre és una nova oportunitat per entendre la importància de la Societat Agrícola de Valls en el món del cooperativisme agrari al llarg de la història. No només perquè és la més antiga de Catalunya, sinó que és, també, la més estudiada, considerada model per estudis comparatius. Fundada l'any 1888, esdevingué eina essencial en la vertebració de la vida associativa de Valls en l'àmbit econòmic, social, cultural i reivindicatiu. La tesi doctoral de Gavalrà *L'associacionisme agrari de Catalunya. El model de la Societat Agrícola de Valls: 1888-1988*, publicada l'any 1989 en dos extensos volums, ha esdevingut punta de llança d'obres posteriors seves i d'altri. Entorn de la Societat Agrícola s'ha seguit publicant, com va ser el cas de l'obra referida a la repressió i assassinat exercits pels franquistes del dirigent cenetista i president Joan Busquets Queralt, o el dedicat a Josep Piñas Serra en la qual s'aborda la vida

sindical i política del primer alcalde de guerra i soci involucrat de la Societat Agrícola. Amb aquest bagatge, l'estudi de la biografia de Josep Roig, president que rellançà la Societat en l'època franquista, esdevenia una necessitat.

El llibre permet veure l'alt contingut d'intervenció de la situació agrícola durant el franquisme. Josep Roig seria el primer nom no beneït per la totalitat del Movimiento que arribava a ser president. Requeriria, però, de l'aval de part de la dreta local cooperativa. Es donà el cas que un cooperativista dretà apostaria per Roig, tot i haver sigut un dels denunciants de la causa contra el seu pare. El defensaria al Consejo Local del Movimiento, organisme que feia i desfeia en els òrgans de govern de tota mena d'entitats. Així mateix, el llibre permet veure com malgrat l'alt component repressiu, Roig aconsegueix aportar un perfil nou de cooperativisme en la voluntat de dirigir una societat agrària. En aquest sentit destacaria en la contribució d'empènyer la Societat Agrícola, reactivant-la de l'immobilisme imperant d'ençà la guerra, donant suport al món agrari i lluitant per la defensa econòmica dels productes de camp.

El llibre també permet descobrir el tàndem conformat –tot i les diferències ideològiques– entre Joan Mestre i Josep Roig, en diversos camps d'acció: la Unión Territorial de Cooperativas del Campo de la Província de Tarragona (UTECA) i la Unió Agrària Cooperativa

(UAC). El primer –Mestre–, posant-se la camisa blava del règim tot defensant la pagesia tarragonina a Madrid per mirar de trencar el monopoli de l'exportació del comerç de la fruita seca a mans de comerciants de Reus. I el segon, murri en la defensa del pagès, amb una gestió immaculada i amb una alta vocació comercial ja que sabia que la qüestió no era produir, sinó saber vendre. El domini del francès el portà per arreu d'Europa obrint nous mercats. Si els anys setanta van ser anys d'esperança social, alhora van esdevenir difícils per al camp. Els problemes de comercialització augmentaren tot afectant la gestió de la UAC, i tots dos en va quedar esquitxats.

L'obra permet veure el tarannà del president Josep Tarradellas en la restitució de la Generalitat: un govern de concentració del qual Roig en seria conseller. El biografiat destacaria per ser coneixedor de la mentalitat pagesa, amb visió política, capaç de conformar equips de treball professionals i d'aportar una nova visió a l'administració pública. Sense abandonar els seu caràcter aglutinador i seguint l'ideari del president, Roig conformà un equip de col·laboradors caracteritzat per la seva alta preparació tècnica i coneixement de l'agricultura, de diferents tendències. Una actitud que buscava homes i dones competents i que difereix notablement de l'actualitat en què els partits polítics han convertit els òrgans de govern en una maquinària de contractació partidista.

Josep Roig Magriñà
La cooperació agrària valenta, de gestió eficaç
Fundació Roca Galès - Cossetània edicions, 2018
Col. «Cooperativistes Catalans», núm. 30
ISBN: 978-84-9034-734-8
17 X 14 cm.
120 pàgines

Aquest llibre el trobareu
a al Centre de Documentació
Cooperativa de la Fundació
Roca Galès

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Assegurem compromís

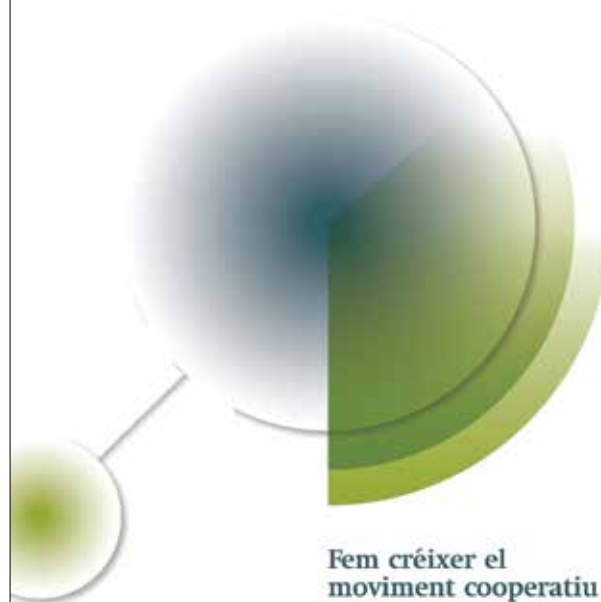

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

Fem créixer el moviment cooperatiu i donem veu a les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya

Promit 15, 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62

www.cooperativestretall.coop

Presenta a les seues
seccions nos a

Facebook i Twitter

Museu d'Història de Catalunya

del novembre de 2018 al febrer de 2019

Organitza: Fundació Roca i Galès

properament ... exposició

**Catalunya,
TERRA COOPERATIVA**

ESTIVILL, Jordi Invitació a l'Economia Solidària. Una visió des de Catalunya.

www.pol-len.cat

www.xes.cat/publicacions

Segon títol de la nova col·lecció «Eines», la proposta editorial impulsada per la Xarxa d'Economia Solidària i Pol-len, SCCL. La col·lecció que neix com a instrument d'informació i coneixement per difondre l'economia social i solidària a Catalunya, els seus reptes i les seves respostes, ens recorda, divulgativament, que ja comencem a poder viure d'una altra manera, però que també cal fabricar eines encara més robustes i incisives per sostenir l'alegria de la vida front la tristor del capital.

En aquesta ocasió Jordi Estivill analitza amb xifres i exemples pràctics la situació de l'economia solidària en clau catalana, ens convida a conèixer una realitat emergent i un concepte cada vegada més utilitzat. L'economia solidària, com a noció en elaboració, s'omple de significat integrant els trets comuns de milers d'experiències d'arreu del món i alhora diferenciant-se d'altres nocions que li són més properes, com ara l'economia social, l'economia popular, el tercer sector i un llarg etcètera. En aquesta obra hi trobem definicions, un repàs històric, exemples d'entitats per «viure l'economia solidària» a Catalunya i el paper de la Fundació Roca Galès i de Xarxa d'Economia Solidària, en la construcció d'aquesta realitat emergent.

MIRÓ, Ivan QUÈ SÓN I QUÈ PODEN SER ELS ECOSISTEMES COOPERATIUS LOCALS?

Nexe, 42. Juliol 2018

www.nexe.coop

En el número 42 de *Nexe, quaderns d'autogestió cooperativa*, editada per la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, destaquem les reflexions d'Ivan Miró que, a través d'una visió intercooperadora sobre el poder local a l'hora de planificar el desenvolupament econòmic, planteja què cal per què aquest poder sigui real i quines són les perspectives de futur. L'autor aposta per enfortir i potenciar la xarxa territorial, per tal que aquesta doni resposta a les necessitats específiques de cada localitat. En aquesta línia, afirma que com més consistent i fort sigui l'entramat social i econòmic, més recursos i capacitats tindrà el mercat social per fer front al capitalista. Conclou, en definitiva, construir ecosistemes cooperatius locals, basats en la proximitat territorial i la finalitat estratègica que combinen una organització democràtica, una dimensió econòmica solidària i una acció sociocomunitària rellevant en els seus entorns.

D'AQUELLES LLAMBORDES

AQUESTES ALTERNATIVES

VII FIRA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA

Fabra i Coats, Sant Andreu, Barcelona
27 i 28 d'octubre 2018
26 d'octubre acte inaugural

www.fesc.xes.cat

#fesc2018